

OMAGIU LIMBII ROMÂNE LA ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI

Dr. hab. **Liliana CONDRATICOVA**
Secretar științific general al AȘM

La o distanță de 35 de ani de la istoricul decret din 31 august 1989 privind aprobarea de către Sovietul Suprem al RSS Moldovenești a limbii române ca limbă de stat și revenirea limbii române în Republica Moldova la veșmântul firesc al alfabetului latin, Academia de Științe a Moldovei a consemnat Sărbătoarea Națională „Ziua Limbii Române” prin manifestări comune cu Academia Română: tradiționalele lecturi academice și Congresul Mondial al Eminescologilor, ediția a XIII-a.

Evenimentul, desfășurat pe 31 august 2024 în format mixt sub egida celor două Academii, în conformitate cu Planul de acțiuni comune actualizat pe 2 aprilie anul curent, a adunat oameni de știință și cultură de pe ambele maluri ale Prutului prezenți atât în Sala Azurie a Academiei de Științe a Moldovei, cât și în mediul online. Ședința festivă a debutat cu mesaje de salut din partea organizatorilor în adresa comunității științifice. Președintele AȘM, acad. Ion Tighineanu, a reiterat importanța Acordului între cele două Academii semnat pe 27 august curent, de Ziua Independenței Republicii Moldova, și a făcut o trecere în revistă a evenimentelor ce au urmat semnării, inclusiv Școala de vară în cadrul căreia au fost susținute un șir de prelegeri. Acad. Mihai Cimpoi, președintele Congresului Mondial al Eminescologilor, a relatat despre semnificația genericului Congresului din anul curent – „Eminescu despre arte” și „Eminescu în Arte”, îndemnând ca „Armele spiritului să le opunem armelor războiului”. Europarlamentarul Maria Grapini, membru al Comisiei parlamentare de asociere UE – Republica Moldova, vicepreședinte al Comisiei pentru piața internă și protecția consumatorului din Parlamentul European, a accentuat că limba română „este unul dintre simbolurile noastre, este un simbol comun cu România... Trebuie să ne păstrăm și să promovăm limba română mai departe”. În mesajul prim-ministrului României, Ion-Marcel Ciolacu, dat citire de Victor Opaschi, consilier de stat din Cancelaria Prim-Ministrului, s-a menționat că evenimentul este „impresionant prin conjugarea eforturilor atâtor foruri oficiale, dar și prin susținerea publică de care se bucură”. Prim-ministrul României a subliniat că „România va fi și în viitor, la fel ca până acum, în prima linie a eforturilor de consolidare a parcursului european, stabilității și dezvoltării democratice a Republicii Moldova. Vorbim aceeași limbă, avem aceeași

cultură și istorie, dorim pentru Republica Moldova un același viitor: sigur, prosper, democratic, în mijlocul familiei europene. Locul Republicii Moldova este în Uniunea Europeană. Sunt convins că la referendumul din 20 octombrie 2024 cetățenii Republicii Moldova vor reafirma răspicat acest adevăr”. E.S. Dr. Marian Enache, președintele Curții Constituționale a României, Ambasador al României la Chișinău în anii 1993–1996, adresând calde felicitări participanților la ședința festivă de Ziua Limbii Române, a relevat că „Numai la Chișinău se spune atât de frumos, ingenuu și inimitabil «Eminescu să ne judece», ca instanță supremă a lucidității spiritului”.

Tradiția lecturilor academice la AȘM de Ziua Limbii Române, ediția anului 2024, a fost marcată de două prelegeri publice: *Perenitatea lui Eminescu (dincolo de măruntele judecăți omenești)*, susținută de președintele Academiei Române, acad. Ioan-Aurel Pop, membru de onoare al AȘM, și *Meandrele Limbii Române în Basarabia*, prezentată de vicepreședintele AȘM, m. c. Ion Hadârcă, membru de onoare al Academiei Române.

Aceeași atmosferă festivă a marcat deschiderea Congresului Mondial al Eminescologilor, ediția a XIII-a, eveniment moderat de acad. Mihai Cimpoi. În prima zi a Congresului, europarlamentarul Maria Grapini a abordat în lecția sa publică un subiect fundamental – *Rolul academiilor de științe în educație, creșterea competitivității economiei în spațiul european și în creșterea nivelului de educație civică în spirit democratic*. În cea de-a doua zi, lucrările Congresului au continuat la Centrul Internațional Academic „Mihai Eminescu” din Chișinău, acad. Mihai Cimpoi fundamentând în comunicarea sa ideea *Eminescu: esența artei artelor*.

Trebuie menționat faptul că buna desfășurare și organizare a evenimentelor nominalizate este expresia colaborării fructuoase dintre Academia de Științe a Moldovei și Academia Română, oficializată printr-un Acord de parteneriat (în redacție nouă) pe 27 august 2024, de Ziua Independenței Republicii Moldova. Acordul a fost semnat de președintele AȘM, acad. Ion Tighineanu, și președintele Academiei Române, acad. Ioan-Aurel Pop. La ceremonia semnării au participat vicepreședintele Academiei Române Dumitru T. Murariu, vicepreședinții AȘM, acad. Eva Gudumac,

m. c. Svetlana Cojocar, secretarul științific general al AȘM, dr. hab. Liliana Condraticova, acad. Mihai Cimpoi, dr. Tudor Branîște, șeful Secției management academic și relații externe a AȘM. Acordul între AȘM și Academia Română a fost elaborat în conformitate cu actele legislative în vigoare din Republica Moldova și din România în domeniul cercetării și reflectă prevederile Convenției de colaborare între AȘM și Academia Română (semnată la Chișinău pe data de 31 octombrie 1990), Convenției de colaborare științifică dintre AȘM și Academia Română (semnată la Chișinău pe 29 mai 1996) și Acordului de colaborare între AȘM și Academia Română (semnat la București pe 17 ianuarie 2005).

De Ziua Limbii Române, pe Aleea Clasicilor din Chișinău, acad. Ion Tighineanu, m.c. Ion Hadârcă, dr. hab. Aurelian Danilă și E.S. Dr. Marian Enache, au adus un omagiu marilor personalități ale culturii române: Lucefărul literaturii române Mihai Eminescu, Alexe Mateevici, autorul versurilor Imnului Republicii Moldova, precum și înaintașilor noștri, figuri emblematice ale Mișcării de renaștere națională – poetul, prozatorul, publicistul, dramaturgul academician Dumitru Matcovschi, poetul Grigore Vieru, membru corespondent al Academiei Române, membru titular *post-mortem* al AȘM, alți scriitori români.

În semn de înaltă prețuire pentru susținerea procesului de integrare europeană a Republicii Moldova și colaborare eficientă cu Academia de Științe a Moldovei, în cadrul ședinței festive comune au fost înmânate distincții academice: Medalia „Meritul Științific”

clasa a II-a i-a fost conferită m. c. al AȘM Ion Hadârcă; Medalia „Dimitrie Cantemir” – E.S. Dr. Marian Enache, președintele Curții Constituționale a României; Medalia „Nicolae Milescu Spătarul” – doamnei europarlamentar Maria Grapini; dr., prof. univ. Adrian Dinu Rachieru; dr. Pompiliu Crăciunescu, de la Universitatea de Vest din Timișoara. Diploma „Meritul Academic” a fost înmănată eminescologului, dr. Nicolae Georgescu, iar Diploma de Recunoștință – lui Gheorghe Vatamanu, director al Centrului Cultural „Acad. Eugen Simion” din comuna Dumbrăveni, județul Suceava.

În contextul desfășurării festivităților consacrate aniversării a 35-a de la aprobarea, la 31 august 1989, a limbii române ca limba de stat și revenirea în Republica Moldova a limbii române la alfabetul latin, la AȘM a fost organizată o expoziție de carte și fotografii. Este bine de luat amine că în anul 2019 a fost deschisă Sala de lectură a Academiei de Științe a Moldovei, la constituirea căreia au contribuit cu donații de carte personalități notorii din mediul academic și universitar.

Subliniem că prin Declarația din anul 1996, Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei a confirmat opinia științifică argumentată a specialiștilor filologi din Republică și de peste hotare (aprobată prin Hotărârea Prezidiului AȘM din 09.09.1994), potrivit căreia denumirea corectă a limbii de stat (oficiale) a Republicii Moldova este Limba Română, AȘM susținând constant demersurile pentru promovarea limbii române.

Acad. Ioan-Aurel POP și acad. Ion TIGHINEANU au semnat Acordul de parteneriat (în redacție nouă) între Academia Română și Academia de Științe a Moldovei. AȘM, 27 august 2024.

Omagiu lui Grigore VIERU. De la stânga la dreapta: m. c. al AȘM Ion HADÂRCĂ, acad. Ion TIGHINEANU, E.S. Dr. Marian ENACHE. Chișinău, 27 august 2024.